

Verlatenheidschets

(nachtboek van de derde opname)

[In hoofdstuk 34 van Ik Doe Al Mijn Eigen Stunts vertel ik over Tweede Kerstdag 2005; Hanny was opnieuw met een zware depressie opgenomen op de PAAZ en mocht een dagje naar huis. Ik zat toen zelf volop in een burn-out. Eerder beschreef ik de gebeurtenis in mijn nooit gepubliceerde roman De Pineut (2007). Dit is dat hoofdstuk. Een flashback.]

Als je alles wat je gedurende de dag bezighoudt niet eerder dan na middernacht noteert, kun je dat toch moeilijk een dagboek noemen, lijkt mij. Zieleroeiselen (ja echt, ik vertik het absoluut om dit woord met een tussen-n te schrijven, dan lijkt ik wel zo een zielenpiet), vertwijfeling, onmacht, oude geestelijke littekens en verse pijn, afscheid, liefde en de wil om niet te verliezen – dat zijn de smakeloze ingrediënten van een dergelijke verzameling ontboezemingen. ‘Niet verliezen’ ja, ik wil het niet eens winnen noemen.

Notities van mijn kwetsbaarheid. Notities van verlies. Maar ook van gulzigheid, van verstoppertje, van drank en sigaretten. Heel veel sigaretten. En onomwonden eenzaamheid. Een verslag van aftakeling en onvermoede kansen, van valkuilen waarvan je dacht dat ze waren dichtgegooid. Vertrouwen op de tocht. Dit is zo’n verslag, van zestien nachten.

Heel wat anders dan dat ze een weekendje met vriendinnen op stap is. Heel erg anders dan een avondje voor mezelf. Het rijk alleen, maar ik voel me eerder arm. Als een vorst aan de grond. En ik had nog wel zo gedacht dat het precies zo’n ontspannen tijdje vrij zou zijn. Maar dat is het geenszins. Allesbehalve. Allermint. Verre van dat. Deze snippertijd doet pijn. Snijdt een venijnige kerf in mij. Ach, wat had ik dan ook gedacht? Ze is tenslotte tóch weer opgenomen in het ziekenhuis. Psychiatrie. Derde keer inmiddels. Na een jaar thuis waarin ze zich eigenlijk best goed voelde. Meer opstaan dan vallen

en blijven liggen. De met bemoediging beklede stijgende lijn. Ik had beter moeten weten.

Ik loop door het huis te benen alsof elke seconde van de dag gevuld moet worden. Met niets. Van de computer beneden naar mijn werkkamer boven, van de tv naar de keuken en van de stereo weer terug naar de pc. Jachtig. Doelgericht doelloos, lijkt het wel. Opgejaagd.

Ik had mij heilig voorgenomen om de loze dagen als “kerstvakantie” te beschouwen, maar dat lukt me niet. Ik fant voortdurend lanter en ik doe geen bal. Het spijbelgevoel komt weer bij me binnen. Zou het zo zijn dat ik gewoonweg niet tot rust *dúrf* te komen? En ik heb geloof ik niet eens het lef om vrij te zijn. Of weet ik gewoon niet meer hoe dat moet?

Ik sleep mij bij tijden lijdzaam door mijn dag.

Vlak voor ze weggaat vertel ik mijzelf dat ik in die loze dagen al die dingen moet gaan doen die al zo lang zijn blijven liggen. Klusjes, achterstalligheden, orde in de chaos. Opruimen. Maar als het eenmaal zover is, wil mijn hoofd er niet aan. Niks komt ervan. Mijn hoofd en ik staan altijd lijnrecht tegenover elkaar. Wij maken enkel ruzie. Ik wil waarachtig aan de slag, maar mijn hoofd wil alleen maar vreten en surfen en zappen en zuipen.

Eigenlijk heb ik een hekel aan mijn hoofd. Het doet maar wat, het lummelt. Het is lui. En het wil niet naar mij luisteren. In het hoofd huist een diepgeworteld broeinest van onwil en van tegenwerking, er heerst daarbinnen een arrogante cultuur van eindeloos uitstel en een onmetelijke afkeer van presteren. Alle lakse, vadsige gemakzucht wordt er lamlendig goedgepraat. Mijn hoofd is gewoon een ontzettende lul.

The end of medicine zingen The New Pornographers op hun vorige cd. Tja. En zo staat er op elk van hun albums wel een mij op het futloze lijf geschreven titel – *The slow descent into alcoholism* en *The bleeding heart show*. De plagende teksten passen me wonderwel, als een warm, zwart wollen jasje. *Stacked crooked*. Het jasje zit me wel erg krap, voel ik. Het beneemt me nadrukkelijk de adem. De mouwen knellen sluitend om mijn polsen. *Falling through your*

clothes. Klem... En het lijkt er op dat ik de knopen nooit meer open zal kunnen krijgen.

Een dronken brok in mijn keel stuwt de tranen door de gaten in mijn schedeldak naar buiten. Ik huil. Ik huil heel zachtjes. Ik kots huilend mijn verdriet op straat.

De hond is erg onrustig. Hij drementelt en hij dreint en hij wil maar steeds naar buiten. Hij vertolkt de golven rond mijn hart. Frritz de pup voelt wat er speelt. Er ontbreekt.

Dus geef ik hem maar weer een grote bek. En schijnheilig noem ik dat dan “opvoeden”. Zo van: ‘Hij zal het toch ’n keer moeten leren.’ Maar het is een onrust, mij ingegeven door mijn eigen schuldgevoel over al het oeverloze nietsdoen. Twee tellen later kijkt ie me aan met die glimmende, natte ogen van ’m. Waarom hebben honden toch altijd van die natte ogen als ze je aankijken?

Waarom zong Bono nou weer zo meeslepend *Where the streets have no name*, gisteravond op tv, tijdens een concert in Chicago?

Waarom hebben de nummers die ik vanmorgen vond op internet titels als *In the light I wrap my tears*, *'t Hellend vlak* en vooral *Bang? The sound of someone watching me?*

Waarom schijnt buiten de decemberzon vrolijk op een verlept en nat, rottend bruin herfsttafereel?

Waarom weegt de nieuwe cd van Burt Bacharach zo zwaar-moedig als een stoeptegel op mijn hart?

Waarom rakelt een documentaire over godgloeiendgloeiende faillissementsfraude op Nederland 3 weer zo veel oud zeer op?

Waarom lees ik uitgerekend nu in de krant het onwezenlijke bericht dat een vent in een bestelbusje zaterdagmiddag in Friesland een verdwaalde kangoeroe heeft doodgereden?

Waarom val ik al zappend nietsvermoedend in een programma op de BBC over de dertigste verjaardag van Queens nostalgiebrok *A Night At The Opera*? Als je zelf op het punt van breken staat? Wat moet die arme kangoeroe zich eenzaam en triest ontheemd hebben gevoeld.

Het huis is zielloos zonder haar. De hond en ik zijn zielig. En dan heb ik het nog niet eens over hoe zij zich daar moet voelen.

Eindelijk legt het beestje zich erbij neer – letterlijk. Ik zit aan tafel en hij ploft naast me op de grond en legt zijn kop op mijn linkervoet.

Als ik de voet verplaats, beweegt Fritz mee en legt zijn kop er weer op. Zijn adem blaast warm door mijn sok heen. We houden van elkaar.

Het mooiste beeld dat ik in jaren in een film heb gezien, zag ik in 06/05 van Theo van G. – de binnen alle bevolkingsgroepen van ons o zo tolerante landje alom gewaardeerde en geliefde Sint Theo, beschermheilige van columnisten, kettingrokers, oproerkraaiers en vaderlandse cineasten. Iedereen hield van Theo, zeker toen ie eenmaal dood was (lees: dus ongevaarlijk). Ongeveer halverwege de film zien we twee mannen van de AIVD in een onopvallend observatiebusje zitten, tot de nok volgestouwd met allerlei camera's en afluisterapparatuur, waar ze grimmig een vrouwelijke verdachte aan de tand voelen. Een urinaal staat pontificaal midden op tafel en is prominent in beeld. Vol. Een gevulde pisfles dus en bij de aanblik ervan schiet mijn fantasie alle kanten op. Ik weet natuurlijk niet wat de filmmaker ermee heeft willen zeggen, maar ik kan het wel zo ongeveer nagaan. Voorwaar een postuum fraai geplaatste plaagstoot.

Tegen het eind van de rolprent, als middels een nieuwsuitzending op tv het politieke steekspel luidkeels uit de doeken wordt gedaan, met kwistige scheuten gekonkel, smeergeld en steekpenningen-gerinkel, staat bovenop het televisietoestel een beduimelde doos Stratego. Het bordspel is zo te zien door de jaren heen intensief gebruikt. De hoeken van het gehavende deksel zijn ontveld. Je moet het alleen maar even zien, dan komt de connectie geraffineerd uit de verf. Prachtig. Ja, ook deze Van Gogh schetste schitterende beelden.

Er zouden nog wel 'ns veel meer van dergelijke verwijzingen in de film verwerkt kunnen zitten, bedenk ik mij nu, ik heb ze alleen niet gezien. Alleen deze twee zijn mij opgevallen. Ik zou hem eigenlijk nog eens moeten kijken.

Het loopt tegen tien in de ochtend. De gordijnen zijn nog dicht. Laat het nog maar even avond zijn. De vertrouwde donkere schemer van de avond.

Wat rookt ze veel, al gedurende al die achter ons liggende maanden op een stapel. Haar houvast en haar beslommering. Maar het houdt

niet alleen haar vingers bezig. Ook mijn gemoed is er dagelijks druk mee.

Ze laat me een pil slikken, een heel grote bittere. Een pil met mijn eigen kop erop.

Van de week heb ik eindelijk de nieuwe afzuigkap opgehangen. Daar heb ik zo lang tegenaan gehikt... Ik ben nerveus voor elke klus, want het zal wel weer fout gaan, zegt mijn hoofd. Ik kan al spontaan beginnen te transpireren bij de gedachte aan het voor de eerste keer moeten stofzuigen met een nieuwe stofzuiger, krijg al hartkloppingen van het vooruitzicht te moeten douchen, het kleinste karweitje is mij te veel.

De oude vetklep moest eerst de oude vetklep van de keukenmuur schroeven, en de fossiele slang uit het plafond rukken. Met als gevolg een vetgrijze sneeuwbus van jarenlang verzameld stof. Dan de gebruiksaanwijzing lezen, de nieuwe afzuiger uit de doos halen, boekje nog eens doorlezen, gaten drie keer uitmeten en boren, nog vier keer het instructieboekje doorlezen, de kap aan de wand schroeven en drie keer controleren of ie recht hangt en niet van de muur kan vallen, het boekje nog maar eens lezen (voor de zekerheid ook de Engelse én de Duitse instructies, want je weet maar nooit of ze de Nederlandse tekst slecht, dus fout, en naar later zou kunnen blijken fataal want blazend en niet zuigend en met veel lawaai en schade van de muur gevallen, hebben vertaald), kijken of ie het doet, ja hij doet het, de tekeningen in het boekje nog even grondig bekijken en vervolgens drie dagen blijven twifelen of ik toch niet beter vier in plaats van twee bevestigingspunten had kunnen benutten. Ik slaap met het instructieboekje onder mijn kussen. Elke ochtend als ik wakker word, kijk ik het even door, om zeker te zijn dat ik alles correct heb gedaan en ik niet bij het betreden van de keuken zal worden verrast door de aanblik van een naar beneden gestorte afzuigkap.

De gloednieuwe afvoerslang is er zo eentje van aluminium en dat dure ding moest ik lelijk in het bestaande afvoergat in het plafond proppen, want de slang had een veel bredere diameter dan dat gat. Zwetend van de zenuwen stond ik op de bovenste tree van de keukentrap al bevend heel! voor! zich! tig! een tuitje te vormen in het uiteinde van de flexibele afvoerbuis. Dat spul blijkt te deuken als een dwaas.

En dan na een klus, als het object of de hoognodige renovatie uiteindelijk hangt, staat of functioneert, moet ik er wel dertig keer naar kijken, telkens weer. Iedere keer trekt mijn blik die kant op. Terloops natuurlijk, niet bewust. Ik wil niet pochen. Maar ik kijk steeds opnieuw. Zo van: goh, dat viel nog reuze mee en wat is me dat mooi gelukt en als het nou maar wel blijft hangen, staan of functioneren waar ik het zo zorgvuldig en buitengewoon bekwaam heb neergehangen, geplaatst of in werking gesteld!

Eens in de zoveel tijd kom je wel eens een woord tegen dat je echt nog nóóit eerder hebt gelezen of gehoord. Vanmorgen las ik er zo een: verspochten (dat betekent kennelijk: door vocht slecht worden; het staat echter in geen enkele van mijn woordenboeken, waarschijnlijk is het streektaal of een door iemand zelfbedacht woord dat vervolgens een eigen leven is gaan leiden). Dat soort woorden hebben wij binnen de spreektaal van ons gezin ook veel. Uitdrukkingen voor insiders. Het zijn overigens in de meeste gevallen woorden die zij heeft bedacht of spontaan in het leven geroepen. Het kleine haakje waarmee je een raam vergrendelt noemt ze bijvoorbeeld ‘vreethaak’ en onze hond was volgens haar altijd een ‘zwart kadoester’ (nou ik erbij nadenk: dat zei haar moeder volgens mij altijd zelfs al). En als ie wilde bijten: een ‘bietekloas.’ Maar zij heeft het ook altijd over ‘lego mogelijkheden’ als ze legio bedoelt. Of ‘duplowoningen’ in plaats van duplex. ‘Straten met lego duplowoningen’ dus. Gelijkvloers wonen heet bij haar ‘platvloers.’ Ik zit soms met mijn tenen gekromd in mijn schoenen als ze dergelijke dingen in een gezelschap uitspreekt. Wat moet men soms wel niet van haar denken? ‘Die is dom, hoor toch eens wat ze zegt.’ Maar ze doet het met opzet. Gewoon omdat ze dat leuk vindt. Uitdagend. En het kan haar niet schelen wat men ervan denkt. Ik mis haar zo verschrikkelijk.

Kerstavond is er dit jaar niet bij voor mij, ik ervaar geen greintje van een kerstgevoel. Papa zit vaderziel alleen met de hond. Er branden hier geen kaarsen. Geen dennenboom dit jaar. Ik drink en ik rook en ik ga straks weer veel te veel frituren. De televisie doet overigens zijn stinkende best om mij over te halen vol te schieten met herinneringen aan kerstmissen die nog gewoon kerstmissen waren –

the Ghost of Christmas Past. Op alle zenders zijn Christmas Specials van alle denkbare comedyseries, realitysoaps en muziekshows te zien, vol kerstliedjes, jingelende belletjes, sneeuw, levende kerststallen, mistletoe, opgezette rendieren, kaarsen, klokken, overdreven lachende dikzakken met een witte baard in een te krap rood pak en kittige laklaarsjes en drommen feestelijk lachende mensen. En dan heb ik het nog niet eens over de bevalling van Maria.

Ik kan even geen kerstmannenmuts meer zien, maar kennelijk vindt iedereen het nodig om er eentje op z'n harses te zetten. Vrolijk! Ik word overstelpt met Mud, Slade, Bing Crosby en Legers des Heils en het moet zo te zien allemaal in één avond worden gepropt! Het moet gezellig! Ik kan geen Wham! of André Hazes meer horen! Alle Duitslanden zenden Beierse kersttaferelen uit, sneeuwlandschappen met arrensleeën (hier: weer zo'n belachelijk geplaatste tussen-n) en Glühwein en moffen met bontmutsen – en de onvermijdelijke *Sissi* natuurlijk. En de koren vol Weihnachtsgladjackers kwelen een keur aan schlagers, die ze zo zoet menen te moeten zingen dat het glazuur spontaan van mijn klapperende tanden springt. Wel dertig nachtmissen. Geen presentator kan het zich veroorloven om ons niet breed grijnzend een 'heel vrolijk kerstfeest' te wensen. Werkelijk elke kerstfilm ooit gemaakt is vanavond op tv te zien. Tot ver na middernacht. Amerikaans afgeladen met suikerzoete sentimenten en zwaar gesponsord door het voltallige bestand van fabrikanten van papieren zakdoeken. Allemaal met een happy ending, of je dat nou wilt of niet. Iedere zender heeft wel zijn eigen logootje, dat voor de gelegenheid vrolijk getooid is met (jeetje, wat een verrassing) een kerstmannenmutsje en een kerstbal. Alles is rood met groen. En overal hoor je belletjes! Hinderlijk tinkelende belletjes! Er valt gewoon niet aan te ontkomen, ik krijg er dik kalkoenenvel van op mijn kerstballen! Ik kan nu al verlangen naar de mateloze stroom jaaroverzichten de komende week. En Valentijnsdag natuurlijk.

Kut. Ik had beter moeten weten dan dit allemaal te gaan zitten opschrijven. Nou voel ik me wél eenzaam. Laat ik er nog maar eentje inschenken. Tot het randje.

Vandaag was Kerstmis 2005, dag twee. Gisteren kwam, ondanks de warme gezelligheid van samen met mijn gezin, het kerstgevoel niet bij me binnen. Maar vandaag deed daar iets beter zijn best voor – het

kwam er in de buurt. Met koffie en gebak en 's middags huilen bij *High Society* en samen met haar zoete witte wijn drinken en kliekjes van gisteren en langzaam lui worden tot je bijna dut. Maar dan klopt de werkelijkheid iets te hard op je depressiedeur, want dan is het 's avonds tien uur en moet je de bevroren ruiten van je auto krabben en haar terugbrengen naar het ziekenhuis in de koude donkere auto. Je laat haar eenzaam achter in de mistige rokersruimte van het halfduistere gebouw dat behalve de glurende aanwezigheid van een portier en een receptioniste volkomen uitgestorven oogt. Zij niet meer dan een silhouet, bevroren in een deuropening, jij draaien, zwaaien, draaien, zwaaien. Jij een brok in je keel. Telkens weer langs het crisiskamertje met de nachtelijke therapeut, het huilen met de rug naar het raam, de tissues. De verlaten balie, haar kamer met de kleur van nacht. Langs het biljart en de kale tafeltennistafel. Je passeert twee mensen op de gang. De hoek om met tranen in je ogen, hoewel je hart zou moeten juichen dat ze daar zit. Nog een laatste keer achterom kijken. Je zwaait naar haar.

En dan alleen weer terug. Je laat de hond zijn laatste avondloopje doen. Die wil echter niks anders dan alleen maar spelen in de sneeuw. En dan schreeuw je tegen de hond. Net of het allemaal zijn schuld is. Nou: helemaal niet dus. En hij werpt je met zijn verwonderde ogen een levensgroot vraagteken toe en hij snapt er helemaal niets van waarom je zo tekeergaat. En dan sta je in de nachtelijke sneeuw te huilen. En nog steeds kijkt hij je vragend aan.

Links van me op tafel staat een asbak met twee shagpeukjes van haar erin. Die gooi ik niet leeg. Die ga ik de rest van de week zo laten staan.

Onwillekeurig komen ze weer. Van die treurige, opgelaten handenschudfeestjes, de eerste dagen van januari. Met champagne en natte zoenen, met 'wat zie je d'r mooi u-i-i-it!' en 'jij óók de allerbeste wensen voor het nieuwe jaar!' en kleffe, veel te kleine hapjes.

Nieuwjaarsdeceptie, daar treedt de hele avond een ontgoochelaar op. Een desillusionist met een grote verdwijnact, waarin hij je al je illusies ontnemt. Aan het eind van de avond is iedereen dronken en zit menigeen met zijn handen in een broek die hij zelf niet aan heeft. Wat uiteindelijk dan weer altijd al het doel van de avond blijkt te zijn geweest. En elk jaar opnieuw.

Ik ben de dag na kerst de hele dag al onaanwezig, niet scherpgesteld. Geen focus. Wat een contrast met gisteren. Maar 's avonds tijdens het bezoeken in het ziekenhuis gaf ze me een mandala die ze overdag had gemaakt voor de kinderen en mij. Bloedrood met goud en zilver, op zwart papier. En de tekst op de symbolische tekening luidde: mijn handen zullen weer zorgen, mijn hart weer open staan... Vanavond voel ik mij op de een of andere manier een heel stuk beter.

Ons leven vliegt soms zo scherp door de bocht, dat ik mijn hart vasthoud. Maar ik heb mijn handen vol. Wil jij mijn hart vasthouden?

Toen ik vanmorgen boodschappen ging doen voor het weekend van oud en nieuw, waande ik mij welhaast in een trog vol stinkende dikke stroop. Het was in en om de winkels namelijk overvol en het schoot niet op. Ik sleepte mij stapvoets voort door de drek der natie. En parkeren was natuurlijk onmogelijk, behalve voor hen die de hele wereld als één grote parkeerplaats beschouwen. De Derde Wereldoorlog in het klein.

Het volk was tergend traag. Schuifelde voetje voor voetje lamleidend door de paden en langs de schappen met door plundering verkregen lege plekken. Hangend op hun karren. Tijd moest je hebben, en veel ook. De enkeling die meende zich toch te moeten haasten, liep zich gillend van wanhoop vast in het wriemelend onverdraagzaamheidsvolksdeel of de muitende massa minima met een feestelijkhedenbudget van kennelijk ongekende omvang. Klonterende samenzweringen van hebbelijke huishoudens. Uitwassen van de hedendaagse tot consumentenprivilege uitgeroepen hebzucht. Het is louter ordinaire inheligheid. Ellebogenbeschaving.

En dan ontkom ik gelukkig nog genadig aan de terreur van de dranghekkencultuur der vandaag de dag heersende vuurwerkverkoop, met een hoofdrol voor het puikje van het ontoerekeningsvatbaar te betitelen gepeupel dat meent een gemiddeld maandsalaris te moeten en te kunnen uitgeven aan anderhalf etmaal geknetter en geknal, enkel om maar meer en hardere vuurkracht te hebben dan de buurman, kun je nagaan.

Een aantal verbeterde winkelende bovenmodalen kreeg acuut een aanval van dralende saaiheid. Ik zag enkele extreme gevallen van

deerniswekkende treurigheid langs waggelen. Overleden aan een overdosis desinteresse strompelde een oude vrouw stuurloos achter haar winkelwagentje. Ik overwoog de mogelijkheid dat ze dood was maar dat men verzuimd had het haar te vertellen, maar het leek er eerder op dat haar laatste stuiptrekkingen haar nog lichtelijk lieten bewegen, want haar wagentje rolde immers nog lizig door de supermarkt. Even was ik bang dat ze met haar kunstgebit op de duwstang van de Dirkmobiel zou klappen en maakte aanstalten om soepeltjes links om het potsierlijke tafereel heen te manoeuvreren. De bejaarde zeilde echter plotseling de hoek om langs de soepstengels richting de blikgroenten, zodat ik die tragedie niet zou hoeven aanschouwen.

Ik had waarschijnlijk de ochtendkrant niet goed gelezen, maar juist déze morgen bleek de richtingaanwijzer als verplicht en o zo handig automobielgereedschap te zijn afgeschaft, evenals de goede manieren en alle overige voorheen nog geldende verkeersregels. De fier geheven middelvinger alsmede het razendsnel en roekeloos vlak voor een ander langs schieten werd door elke zichzelf respecterende asociaal met gevaar voor eigen leven (en dat van 'n ander natuurlijk, maar wie maakt zich daar nog druk om) fanatiek toegepast – alsof ze er bonuspunten voor konden krijgen, of plakzegeltjes om te sparen voor onevenredig grote, glimmende geschenken. Maar misschien was dat ook wel zo, ik had immers blijkbaar de krant niet goed gelezen.

Eindelijk heb ik gisteren de cd *Meat & Potatoes* te pakken kunnen krijgen. Een lange en moeizame zoektocht was het, dat is een feit, maar het levert me gelijk wel de mooiste songtitel van het jaar op: *Drowned my sorrows (but they sure learned how to swim)*. De man die ons dit emotioneel epistel tegemoet loeit is bluesbeest Ian Siegal. Wat een ontdekking! Wat een kerel! Wat een strot! Wat een verdriet... En helaas, wat een herkenning.

Ik hoor een irritant muziekje van de tafel komen. Het is mijn mobiele telefoon. Binnenkort wil ik toch echt weer eens proberen of ik als beltoon mijn absolute lijfdeun *Take five* weer te pakken kan krijgen. Met iets anders neem ik geen genoeg meer.

Als ik de telefoon oppak, zie ik dat zij mij belt, vanuit het ziekenhuis.

‘Hoi’ zeg ik benepen in het toestel. In mijn hoofd speelt zich in een noodtempo rampscenario nummer twaalf af, beangstigend, omdat ik weet dat ze net bij een gesprek met haar psychiater vandaan komt. ‘Hoe ging het?’

‘Kom me maar halen’ zegt ze met een door boosheid en verdriet gesmoorde stem. ‘Ze sturen me naar huis.’

© 2007 Theo Bennes